

3. Рибачук В. І. Кримінально-правові та кримінологічні аспекти боротьби з незаконними діями при поводженні зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / В. І. Рибачук. – О., 2001. – 21 с.
4. Бараненко Б. І. Оперативно-розшукові заходи щодо розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин та пристроїв / Б. І. Бараненко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – Х., 2002. – № 1. – С. 109–114.
5. Меживий В. П. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності у сфері обігу зброї, боєприпасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв / В. П. Меживий // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. – 2003. – № 1 (10). – С. 161–168.
6. Галахов С. С. Криминальные взрывы. Основы оперативно-розыскной деятельности по борьбе с преступлениями террористического характера : учеб.-практ. пособие / С. С. Галахов. – М. : Экзамен, 2002. – 288 с.
7. Преступления террористической направленности: уголовное преследование на досудебных стадиях / [Иванов В. И., Корсаков К. А., Серова Е. Б. и др.] ; под науч. ред. О. Н. Коршуновой. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 435 с.
8. Солодовников С. А. Терроризм и организованная преступность : монография / С. А. Солодовников. – М. : Закон и право, 2008. – 176 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / [за ред. М. Л. Мельника, М. І. Хавронюка]. – К. : Каннон, 2001. – 1104 с.
10. Власов В. П. Криминологическая характеристика и предупреждение незаконного оборота оружия : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / В. П. Власов. – М., 2004. – 20 с.
11. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

Надійшла до редколегії 06.10.2010

ЛЫСЕНКО А. М. ВЛИЯНИЕ НЕЗАКОННОГО ОБОРОТА ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ, БОЕВЫХ ПРИПАСОВ И ВЗРЫВЧАТЫХ ВЕЩЕСТВ НА СОВЕРШЕНИЕ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

Определены закономерности между увеличением незаконного оборота огнестрельного оружия, боевых припасов и взрывчатых веществ и ростом количества совершенных преступлений террористической направленности.

LYSENKO A. INFLUENCE OF ILLEGAL TURN OF SHOOTING-IRON, AMMUNITION AND EXPLOSIVES ON COMMITTING THE CRIMES OF TERRORIST ORIENTATION

The article is devoted determination of conformities to law between the increase of illegal turn of shooting-iron, ammunition and explosives and by growth of amount of the crimes of terrorist orientation.

УДК 343.9

С. С. ШРАМКО,

*молодший науковий співробітник
сектора дослідження проблем злочинності та її причин
Інституту вивчення проблем злочинності НАПрН України*

СТРУКТУРА ЗЛОЧИННИХ ПРОЯВІВ НА ОБ'ЄКТАХ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ: ДОСВІД УЗАГАЛЬНЕННЯ МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Проаналізовано структуру злочинних проявів у паливно-енергетичній сфері за результатами проведеного вибіркового емпіричного дослідження. Розглянуто злочинність у паливно-енергетичному комплексі за такими критеріями: за виробничо-галузевим розподілом вчинених злочинів, об'єктами злочинних посягань; окремими видами злочинів; предметів злочинних посягань; місцем та способом вчинення злочинів.

Постановка проблеми. Уже тривалий час злочинність у паливно-енергетичному комплексі (далі – ПЕК) України є одним із найбезпечніших соціальних явищ, яка завдає суттєвих матеріальних збитків державі, знижуючи рівень її національної безпеки. Економічна

криза, яка охопила Україну, – це насамперед криза енергетична, пов'язана з дефіцитом палива, високою ціною на нього, заборгованістю самої галузі, так і її споживачів.

Зусилля Генеральної прокуратури України і підпорядкованих прокуратур спрямовані на виконання завдань щодо захисту фінансово-економічних інтересів держави. В інформації, підготовленій Генеральною прокуратурою України «Про стан законності в державі за 2009 рік» відзначається зниження кількості зареєстрованих злочинів на пріоритетних напрямках економіки, зокрема в паливно-енергетичному комплексі (-33,6%), що відбувається на фоні зменшення загальної кількості злочинів економічної спрямованості і злочинності в Україні взагалі. Але все ж таки додержання вимог законодавства в паливно-енергетичному комплексі є досить гострою проблемою. За результатами перевірок у цьому напрямі прокурорами порушено 234 кримінальні справи, з яких 186 направлено до суду, до різних видів відповідальності притягнуто 2,8 тис. посадових осіб, відшкодовано 770 млн грн. Генеральною прокуратурою України особливо акцентується увага на виявленні фактів розкрадання коштів при здійсненні господарських операцій з природним газом, встановлено високу криміналізацію сфери забезпечення за бюджетні кошти пільгових категорій населення на побутові потреби [1].

Ступінь наукової розробки проблеми. Різні аспекти злочинності в галузях паливно-енергетичного комплексу України досліджувалися у працях А. Б. Благої, Г. Ю. Дарнопиха, Ю. О. Левченка, Є. В. Марценка, О. Б. Сахарової, О. О. Титаренка, І. О. Христини тощо. Однак комплексного аналізу структури злочинності на об'єктах ПЕК України фактично не було.

Виклад основного змісту матеріалу. Поряд з офіційною статистичною інформацією МВС України щодо стану злочинності економічної спрямованості в паливно-енергетичному комплексі сектором дослідження проблем злочинності та її причин Інституту вивчення проблем злочинності НАПрН України проаналізовано додаткові відомості, які були отримані в результаті проведення вибіркового емпіричного дослідження. Вивчення судової практики проводилося за матеріалами кримінальних справ в одинадцяти регіонах України: Донецькій, Запорізькій, Івано-Франківській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій та Чернігівській областях. До-

сліджувалися винесені у 2004–2007 роках вироки судів щодо притягнення до кримінальної відповідальності осіб за злочини, вчинені у паливній та енергетичній сферах. Всього було узагальнено та досліджено 255 вироків.

Отже, проаналізуємо структуру злочинних проявів у паливно-енергетичній сфері. Перш за все звернімося до категоріального апарату, вживаного під час дослідження. Важливою категорією є поняття «структура злочинності». Структура злочинності означає відношення окремого виду злочину або групи злочинів до сукупності злочинів у тому чи іншому регіоні за конкретний період. Вона визначає частку (питому вагу) виділених на певних підставах різних категорій злочинності. Завдяки цьому показнику виявляється будова злочинності, її внутрішній склад. Структура злочинності виражається у відсотках і характеризує її з якісного боку [2, с. 24].

Проведене емпіричне дослідження дозволило проаналізувати злочинність у паливно-енергетичному комплексі за такими критеріями: за виробничо-галузевим розподілом вчинених злочинів, об'єктами злочинних посягань; окремими видами злочинів; предметів злочинних посягань; місцем та способом вчинення злочинів.

Вибірковий аналіз розглянутих судами кримінальних справ даної категорії свідчить про те, що їх галузеве співвідношення майже збігається з офіційними статистичними показниками щодо зареєстрованих злочинів: на об'єктах електроенергетики вчиняється 62,9% злочинів, на об'єктах вугільної галузі – 31,4%, на об'єктах нафтогазу – 5,7%.

Структурний розподіл злочинності в паливно-енергетичному комплексі за галузями виробництва найбільшу ураженість злочинними проявами демонструє в енергетичній галузі. Слід визначити, що електроенергетика – основна галузь економіки, яка забезпечує споживачів енергією. Уся система електроенергетики країни – це сукупність електростанцій, електричних та теплових мереж, інших об'єктів електроенергетики, об'єднаних загальним режимом виробництва, передачі та розподілу електричної і теплової енергії. Конструкції ліній електропередач, розподільчі станції, трансформаторні вузли складаються із високоліквідного кольорового і чорного металу. У зв'язку з великим попитом на металеві вироби на ринку прийому вторинної сировини господарство енергетичної галузі перетворилося на об'єкт масових злочинних посягань з боку

окремих верств населення, які прагнуть незаконного збагачення шляхом зрізання дротів ліній електропередач, розукомплектування трансформаторних конструкцій, крадіжок обладнання комунальних служб, демонтажу залізобетонних опор електромереж, вирізання фрагментів силових кабелів тощо [3, с. 191].

Вугільна промисловість є однією з найбільш трудомістких галузей народного господарства зі специфічними умовами виробництва. Вугільна галузь переживає затяжну кризу, яка супроводжується фактами безгосподарності та безвідповідальності посадових осіб, розкраданням бюджетних коштів, призначених для заробітної плати [4, с. 108]. Низький рівень фінансування цієї галузі, відсутність контролю за процесом видобутку та використання вугілля, безвідповідальність керівників вугільних підприємств призвели до зuboжіння гірників. Тривалі несплати заробітної плати підштовхують працівників до протиправних дій. Саме тому поширені масові крадіжки вугілля на складах і сховищах, у пунктах відвантаження й розвантаження готової продукції, залізничних лініях, місцях відстоювання вагонів. Крім того, мають місце численні факти викрадення шахтного обладнання, металокріплення, демонтаж транспортерів, вирізання знеструмлених силових електрокабелів, лебідок, міжрамних стяжок, розукомплектування двигунів та інших конструкцій, що містять метал [3, с. 192].

Криміногенність у нафтогазовій галузі обумовлена низкою чинників: малоефективними механізмами правового регулювання відповідальності за правопорушення у сфері видобутку, переробки та реалізації нафти та нафтопродуктів, які дозволяють отримувати злочинні доходи та уникнути відповідальності; зростанням кількості безробітних; незабезпеченістю промислових об'єктів технічною та фізичною охороною.

Дослідження матеріалів кримінальних справ про злочини у нафтогазовій галузі показало, що значна їх кількість порушена за фактами викрадення нафти, газу, газового конденсату та нафтопродуктів шляхом незаконного зрізання до магістральних та розподільних трубопроводів. У зв'язку з цим було виявлено, що до чинників, які сприяють крадіжкам, можна віднести недосконалість системи обліку та контролю за обсягами видобутку та відвантаження нафти, наявність шляхів до технологічних вузлів в обхід охоронних постів, відсутність належного забезпечення режиму на охоронному

об'єкті, відсутність необхідних і достатніх сил та засобів фізичного та інженерно-технічного захисту на найбільш уразливих ділянках трубопроводу, велика кількість фірм, які беруть участь у технологічному та фінансовому ланцюгу від видобутку продукції до реалізації в її кінцевому стані.

Результати дослідження показали, що злочини, вчинені на об'єктах паливно-енергетичного комплексу, мають стійку корисливу спрямованість. Так, структура злочинності на об'єктах ПЕК за основними групами злочинів розподіляється в такий спосіб: злочини проти власності; злочини у сфері господарської діяльності; злочини у сфері службової діяльності. Частка злочинів проти власності, вчинених на об'єктах паливно-енергетичного комплексу, за результатами дослідження, отриманими в ході вивчення кримінальних справ, становить 89,1 %, у сфері господарської діяльності – 6,9 %, у сфері службової діяльності – 4 %.

Найбільш поширеними економічними злочинами були і залишаються до цього часу розкрадання чужого майна. Вони достатньо різноманітні і їх вибір визначається, як правило, відомчою специфікою й технологією виробництва [5, с. 12]. Дослідження окремих складів злочинів показало, що у структурі злочинів проти власності здебільшого переважають крадіжки – 35 %; викрадення шляхом демонтажу та іншим способом електричних мереж, кабельних ліній зв'язку та їх обладнання – 28,3 %; заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою – 15,7 %; привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем – 9 %.

Значних матеріальних збитків державі завдають крадіжки. Предметами крадіжок, як правило, виступають металеві конструкції, повітряні лінії електропередач, вугілля, майно підприємства тощо. Унаслідок розукомплектування (викрадення) механізмів порушується робота систем енергопостачання, що створює особливу небезпеку для життя і здоров'я людей. У більшості випадків мали місце крадіжки, які вчинялися систематично. Так, наприклад, у Запорізькій області група осіб за попередньою змовою тільки в період з червня по липень вчинила 10 епізодів крадіжок металічних кутиків з повітряних ліній передач різних напрямів, які належать Запорізьким магістральним електричним мережам, що знаходяться у віданні НЕК «Укренерго» [6]. Сума збитків становила близько 700 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що за

Кримінальним кодексом України вважається особливо великим розміром.

Формою вчинення майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою було самовільне використання в корисливих цілях електроенергії. Під самовільним використанням електроенергії, теплової енергії з корисливих мотивів слід розуміти дії винного, які свідчать про фактичне використання або наміри використати електроенергію без відповідного дозволу чи ухилення від обліку. Узагальнення матеріалів судової практики показало, що цими розкраданнями здебільшого займаються побутові споживачі. Мають місце крадіжки електроенергії, які здійснюються промисловими й торговельними підприємствами, але обсяг цих крадіжок не можна вважати визначальним. Розкрадання електроенергії мають досить чітку тенденцію до зростання, особливо в регіонах із неблагополучним тепlopостачанням споживачів або там, де зовсім відсутнє тепlopостачання у холодні періоди року. Так, наприклад, громадянин Г. за місцем свого проживання з корисливою метою шляхом зриву пломби на електролічильнику та шляхом накидання проводів напруги на лінію електропередач поза лічильником, умисно споживав електроенергію, яка електричним лічильником не враховувалась [7]. Ці правопорушення тривалі і, як правило, до моменту притягнення винного до кримінальної відповідальності за певний проміжок часу відповідними органами складається декілька актів (від 5 до 10) про порушення Правил користування електричною енергією для населення, затверджених Кабінетом Міністрів України [8]. Це говорить про низьку дисципліну споживачів.

Як свідчать вивчені матеріали кримінальних справ, у більшості випадків людей до вчинення вказаних злочинів підштовхують скрутні побутові умови.

Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем здебільшого кореспондувалося з таким складом злочину, як службова фальсифікація. Загальним, визначальним чинником цього злочину є внутрішня спрямованість злочинця на задоволення власних потреб за чужий рахунок шляхом використання службових повноважень за місцем роботи.

Злочинність у сфері службової діяльності представлена такими складами злочинів: зловживання владою або службовим становищем і службова недбалість – 2 %; одержання хабара і давання хабара – 2 %. У спеціальній літературі

справедливо зазначається, що корупційні злочини є найбільш латентними (98–99 % з них не виявляються). За оцінками спеціалістів, кримінальні структури в таких галузях, як нафтова, газова, рідких металів, витрачають до 50 % реально отриманих прибутків на підкуп посадових осіб, 10 % доходів в малому та середньому бізнесі витрачається на корупційні операції [9, с. 113]. У цілому втрати від корупційних проявів в Україні оцінюються колосальними сумами.

Серед злочинів у сфері господарської діяльності найбільш поширеними виявилися ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів (5 %) та порушення законодавства про бюджетну систему України (1,9 %).

Основними формами ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів є: неподання в податкові установи інформації про доходи; заниження реально отриманих доходів; приховування окремих господарських операцій, що принесли дохід, від оподаткування. Ухилення від сплати податків є одним зі способів нелегального збагачення, при якому можуть використовуватися різноманітні й досить складні фінансові схеми.

Вибір конкретного способу вчинення цих діянь залежить від багатьох обставин, зокрема від специфічних особливостей господарювання суб'єкта підприємницької діяльності, виробничого циклу, руху товарно-матеріальних цінностей на виробничому об'єкті і контролю за ними, формування витратної частини виробництва, оподаткування тих або інших господарських операцій, наявності прогалін у чинному законодавстві, рівня професійної підготовки осіб, які вчиняють злочин [10, с. 11].

Щодо питання порушення законодавства про бюджетну систему, то вченими відзначається, що бюджетні кошти є одним з найбільш привабливих об'єктів злочинної діяльності в деяких галузях паливно-енергетичного комплексу. Як свідчить аналіз практики, працівникам правоохоронних органів доводиться стикатися із суттєвими труднощами при виявленні та розслідуванні злочинів цієї категорії, що обумовлено особливостями їх механізму, специфічним суб'єктним складом, проявами активної протидії та відсутністю відпрацьованих методик розслідування. Саме цим і пояснюється такий малий відсоток винесених вироків у злочинах у цій сфері.

При вивченні кримінальних справ були досліджені способи вчинення злочинів на об'єктах паливно-енергетичного комплексу.

Один із дослідників способів учинення злочинів Г. Г. Зуйков розглядав спосіб учинення злочинів як систему дій з підготовки, вчинення та приховування злочину, що детермінуються умовами зовнішнього середовища та психофізіологічними властивостями особи, котрі можуть бути пов'язані з вибіркоким використанням відповідних знарядь або засобів та умов місця й часу [11, с. 10]. Найбільш поширеними з них виявилися: викрадення ліній електропередач і трансформаторних вузлів шляхом демонтажу (39 %), самовільне підключення до ліній електропередач – 16,8 %, крадіжка майна підприємства, шляхом таємного проникнення на територію (приміщення) – 14 %, крадіжки вугілля, обладнання – 7,8 %, зловживання службовим становищем – 7 %.

Основними місцями вчинення злочинів на об'єктах ПЕК були лінії електропередач, приміщення на території шахт, вагони з вугіллям, підприємства енергетики на нафтогазу. На їх частку припадає близько 85 % всіх злочинів, які нами досліджувались.

Проведене дослідження показало, що злочини у сфері ПЕК вчиняються здебільшого у зимовий період (22 %), найменша кількість припадає на осінній період (8,6 %). Злочини проти власності домінують серед інших саме в зимовий період. Це пояснюється тим, що в зимовий період складніше працевлаштуватися та діставати продукти харчування. Нагадаємо, що до злочинів проти власності в дослідженні ми відносимо крадіжки вугілля, газоконденсату, нафтопродуктів, ліній зв'язку електричних мереж.

Поширеною є точка зору, що злочини економічної спрямованості за своєю природою мають майже повністю організований характер [12, с. 73]. Але аналіз матеріалів кримінальних справ про злочини, вчинені на об'єктах ПЕК, свідчить, що в групі вчинено 43,5 % злочинів, тоді як питома вага злочинів, вчинених одноосібно, становить 56,5 %. Злочинні групи склалися частіше за все з двох осіб (63 % всіх випадків). Три особи у складі групи були виявлені у 21 %, більше трьох – 16 % випадків. У переважній більшості спостерігалася проста співучасть, коли співучасники були виконавцями злочину – 94,8 %.

При аналізі кримінальних справ ми не оминули питання про розміри заподіяної шкоди. Злочини економічної спрямованості на об'єктах ПЕК спричиняють державі та суспільству значну матеріальну шкоду. Як зазначається в спеціальній кримінологічній літературі, «ціна» злочинності дає уявлення про обсяг і

характер прямого і непрямого збитку, який завдає злочинність суспільству. Прямий збиток майнового (матеріального характеру) обчислюється у грошовому виразі [2, с. 25]. Ми поділили злочини за основними групами: злочини проти власності; злочини у сфері господарської діяльності та злочини у сфері службової діяльності. Серед злочинів проти власності домінує шкода у розмірі до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (70 %); від 100 до 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – 16 %; понад 250 – 8 % та понад 600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – 6 %. Для злочинів у сфері господарської діяльності розмір шкоди в більшості випадків становить від 500 до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (87 %). У сфері службової діяльності шкода у розмірі понад 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян становить 55 %, до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – 33 %.

Усе це свідчить, на наш погляд, про те, що правоохоронні органи здебільшого спрямовують свою діяльність на викриття та розслідування більш простих форм злочинності, здебільшого загальнокримінальної, тоді як організовані форми злочинності залишаються в тіні і продовжують примножувати свої злочинні капітали.

За підсумками аналізу структури злочинних проявів у паливно-енергетичній сфері можна зробити наступні **висновки**.

1. Структурний розподіл злочинності у паливно-енергетичному комплексі за галузями виробництва демонструє найбільшу ураженість злочинними проявами енергетичну галузь (62,9 %).

2. У структурі злочинності на об'єктах ПЕК за основними групами злочинів питома вага припадає на злочини проти власності (89,1 %). У свою чергу, серед злочинів проти власності превалюють крадіжки (35 %) й викрадення шляхом демонтажу та іншим способом електричних мереж, кабельних ліній зв'язку та їх обладнання (28,3 %), що свідчить про корисливу спрямованість населення збагатитися за рахунок інших. Але все ж таки слід враховувати вкрай тяжкі умови життя в маленьких містах та сільській місцевості, де людина доведена до зубожіння й іноді вимушена вчинити злочин, щоб забезпечити родину хоча б їжею. Це підтверджується даними, що серед злочинів проти власності домінує шкода у розмірі до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (70 %).

3. На об'єктах ПЕК злочинними групами вчиняється 43,5 % злочинів, і такі групи складаються найчастіше з двох осіб (63 %). Злочинні посягання здебільшого вчиняються в зимовий період (22 %), що пояснюється складністю працевлаштування та доставання продуктів харчування у цей час.

Список використаної літератури

1. Про стан законності в державі у 2009 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/vlada.html?_m=publicationsd_t=rec&id=36585.
2. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник / [за ред. В. В. Голіни]. – Х. : Право, 2009. – 288 с.
3. Дарнопих Г. Ю. Залежність рівня регіональної злочинності економічної спрямованості від територіального розміщення об'єктів паливно-енергетичного комплексу України / Г. Ю. Дарнопих, І. О. Христинич // Проблеми законності : республік. міжвід. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – 2009. – Вип. 102. – 280 с.
4. Криминогенная ситуация на юге Украины: особенности и проблемы сдерживания : сб. науч. ст. / [под ред. М. Ф. Орзиха, В. Н. Дрёмина]. – Одесса : Феникс, 2003. – 262 с.
5. Бучко М. Б. Сучасна корислива економічна злочинність та заходи її попередження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / М. Б. Бучко. – Х., 2002. – 21 с.
6. Кримінальна справа № 1-87 // Архів Великоолександрівського районного суду Херсонської області за 2004 р.
7. Кримінальна справа № 1-36 // Архів Вольнянського районного суду Запорізької області за 2005 р.
8. Про затвердження правил користування електричною енергією для населення [Електронний ресурс] : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26 лип. 1999 р. № 1357. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=1357-99-%EF>.
9. Криминология : учеб. пособие / [под ред. Н. Ф. Кузнецовой и Ю. Н. Аргуновой]. – М. : Зерцало, 2001. – 208 с.
10. Пивоваров В. В. Податкова і кредитно-фінансова злочинність: кримінологічна характеристика та попередження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / В. В. Пивоваров. – Х., 2003. – 20 с.
11. Зуйков Г. Г. Криминалистическое учение о способе совершения преступления : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судєбна експертиза; оперативно-розсыкная діяльність» / Г. Г. Зуйков. – М., 1970. – 27 с.
12. Кальман О. Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми : монографія / О. Г. Кальман. – Х. : Гімназія, 2003. – 352 с.

Надійшла до редколегії 04.10.2010

ШРАМКО С. С. СТРУКТУРА ПРЕСТУПНЫХ ПРОЯВЛЕНИЙ НА ОБЪЕКТАХ ТОПЛИВНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ: ОПЫТ ОБОЩЕНИЯ МАТЕРИАЛОВ СУДЕБНОЙ ПРАКТИКИ

Проанализирована структура преступных проявлений в топливно-энергетической сфере по результатам проведенного выборочного эмпирического исследования. Рассмотрена преступность в топливно-энергетическом комплексе по таким критериям: по производственно-отраслевому распределению совершенных преступлений, объектов преступных посягательств; отдельных видов преступлений; предметов преступных посягательств; месту и способу совершения преступлений.

SHRAMKO S. STRUCTURE OF THE CRIMINAL MANIFESTATIONS AT THE OBJECTS OF THE FUEL-ENERGY COMPLEX OF UKRAINE: EXPERIENCE OF GENERALIZATION OF JUDICIAL PRACTICE MATERIALS

The structure of the criminal manifestations in the fuel-energy sphere over the results of selective empirical research is analysed. Criminality in the fuel-energy complex is viewed on such criteria as: production-branch sharing of committed crimes, objects of criminal encroachment; types of the crimes; subjects of criminal encroachment; places and ways of crimes committing.